

Meeqqanut, Naligiissitaanermut, Akuliutitaanermut Isumaginninnermullu
Ministereqarfik
Ilaqutariit Inatsiseqartitaanerat pillugu Allaffeqarfik
J.nr. 2012-5209 / 1th
16. december 2014

MISSINGIUT

Angajoqqaat akisussaaffiannut aamma meeqqanik illersuiniarluni iliuuseqarnermut tunngatillugu pisinnaatitaaneq, inatsisinik toqqaaneq, akuersineq, naammassinninneq suleqatigiinnerlu pillugit Haagerimi isumaqatigiissut 19. oktobari 1996-meersoq pillugu eqikkaaneq

1. Aallaqqaasiut

Angajoqqaat akisussaaffiannut aamma meeqqanik illersuiniarluni iliuseqarnermut tunngatillugu pisinnaatitaaneq, inatsisinik toqqaaneq, akuersineq, naammassinninneq suleqatigiinnerlu pillugit Haagerimi isumaqatigiissut 19. oktobari 1996-meersoq (meeqqanik illersuineq pillugu Haagerimi isumaqatigiissut) meeqqanik illersuineq pillugu isumaqatigiissut pillugu inatsisip nr. 434, 8 maaji 2006-meersup atulersinneranut atatillugu Danmarkimut naleqqiullugu 2011-mi atortuulersinneqarpoq.

Isumaqatigiissutip atortuulersinnerani taassuma Kalaallit Nunaannut atuutinnginnissaa Danmarkinangaassuteqarpoq, tak. imm. 3.

Ilaqutariit pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaannut inatsisit nalinginnaasumik aqqiissutit naammassineqarnissaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat qinnuteqarsimapput. Tassunga atasumik meeqqanik illersuineq pillugu Haagerimi isumaqatigiissut pillugu inatsit aamma isumaqatigiissut¹ Kalaallit Nunaannut atortuulersinneqarput.

2. Isumaqatigiissut

2.1. Siunertaa atuuffialu (kapitali I)

Meeqqanik illersuineq pillugu isumaqatigiissutip siunertaraa meeqqap inuttaanik imaluunniit pisuussutaanik illersuineq nunani tamalaani pissutsini nukittorsassallugu, tassunga ilanngullugu meeqqat nunanut arlalinnut atassutillit meeqqatut nunamut ataasiinnarmut atassuteqartutulli taamattulli sunniuteqartigisumik illersorneqarnissaat qulakkeerseqassalluni. Isumaqatigiissut suliaasaqarfanni ukunani atornerqarpoq:

¹ Immikkut eqikkaaneq takujuk.

- Angajoqqaat akisussaanerat (angajoqqaatut oqartussaassuseq, meeqqap najugaqarfia aamma attaveqatigiinneq il.il.).
- Sinniisuutitaqarneq.
- Meeqqanik angerlarsimaffiup avataani inissiineq.

Suliassaqarfinni taakkunani isumaqatigiissut pingaartumik makku pillugit maleruagassaqarpoq:

- Nunat tamalaat pisinnaatitaanerat.
- Inatsisinik toqqaaneq – sulianik isumaqatigiissummut ilaasunik aalajangiinnermi inatsisip sorliup atorpeqarnissaanik aalajangiineq.
- Inatsisit suut malillugit angajoqqaatut akisussaaneq ”inatsisit suut” malillugit nalilersorneqassanersoq aalajangersarlugu.
- Aalajangiinerit akuerineqarneri naammassinninnerillu (iliuutsinik illersuineq).
- Naalagaaffinni isumaqatigiissummut peqataasuni qitiusumik oqartussat il.il. aqutugalugit oqartussat akornanni suleqatigiinneq.

Isumaqatigiissut meeqqanut suli 18-nik ukioqalersimangitsunut atorpeqarpoq.

Artikel 4-mi erseqqissarneqarpoq isumaqatigiissut ilaatigut meerarsiartaanermi, ataataassusermi, akilersuuteqartussaannermi kiisalu meeqqat siuliaqutaanni kinguliaqutaannilu atorpeqanngitsaq.

2.2. Pisinnaatitaaneq (kapitali II)

Nunani tamalaani pisinnaatitaaneq pillugu isumaqatigiissummi maleruagassanut aallaavigineqartoq tassaavoq meeqqap nalinginnaasumik najugaqarfigisaani naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat meeqqap inuttaanik imaluunniit pisuussutaanik illersuinissamut iliuuseqarnissamut pisinnaatitaanerat (artikel 5). Aammattaaq meeqqat qimaasimasut il.il. inissisimaffigisaani naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat illersuillutik iliuusissanik aalajangiinissamut pisinnaatitaapput (artikel 6).

Meeqqamik inatsisinut akерliusumik aallarussisoqartillugu imaluunniit tigummigallartisoqartillugu, aallarussineq imaluunniit tigummigallaaneq sioqquutitsiarlugu nalinginnaasumik najugaqarfigisaani naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat pisinnaatitaaffik piginnassavaat. Tamannali atuutinngilaq meeraq naalagaaffimmi allami nalinginnaasumik najugaqalersimappat, aamma angajoqqaatut oqartussaassuseqartut erseqqissumik imaluunniit oqaasertalernagu aallarussineq imaluunniit tigummigallaaneq naammagiinnarpasuk (artikel 7).

Isumaqatigiissummi meeqqap inuttaanik imaluunniit pisuussutaanik illersuinissaq pillugu suliami peqataasut pisinnaatitaaneq pillugu isumaqatigiisuteqarnissaannut periarfissiisoqanngilaq, sulialli taamatut ittut suliarinissaannut pisinnaatitaaneq pisut ilaanni naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussamit pisinnaatitaasumiit naalagaaffimmut isumaqatigiissummut peqataasumi allami oqartussanut nuunneqarsinnaavoq (artikel 8 aamma 9).

Nukinginnaartunik pisoqartillugu meeqqap imaluunniit pisuussutaasa sumiiffigisaani naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat illersuinissamut pisariaqartunik iliuuseqarnissanut tamanut aalajangiinissamut pisinnaatitaaffeqarput (artikel 7 aamma 11).

Naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat aapparinneq pillugu suliaqartut (amerlanertigut averuserneq imaluunniit avinneq pillugu suliaq) pisuni aalajangersimasuni aapparit ataatsimoorlutik meeraata illersorneqarnissaanut iliuusissanik aalajangiisnaapput, naak meeraq naalagaaffimmi pineqartumi nalinginnaasumik najugaqanngikkaluartuq (artikel 10). Tassanili tunngavigineqassalluni ilaatigut tamatumunnga naalagaaffimmi inatsisinik tunngaveqarnissaq – Kalaallillu Nunaanni tamatumunnga inatsiseqarnani.

2.3. Inatsisinik toqqaanermi maleruagassat (kapitali III)

Naalagaaffinni isumaqatigiissummut peqataasuni oqartussat isumaqatigiissummut ilaasunik sulianik aalajangiinerni aallaaviatigut nammineq naalagaaffimmini inatsisit atortarpaat (artikel 15).

Inatsisip malitsigisaanik angajoqqaatut akisussaaneermik tunniussineq imaluunniit atorunnaarsitsineq meeqqap nalinginnaasumik naalagaaffimmi najugaqarfigisaani inatsimmut maleruutiinnassaaq, aamma taanna naalagaaffiuppat isumaqatigiissummut peqataanngitsoq (artikel 16 aamma 20). Tassani angajoqqaatut akisussaaneq allannortinneqanngilaq, naak meeraq naalagaaffimmut allamut nuukkaluartuq. Inatsisip toqqarneqartup atorneqarnera taamaallaat itigartinneqarsinnaavoq inatsimmik taassuminnga atuineq meeqqamut pitsaanerpaasussaq eqqarsaatigalugu inatsisitigut tunngavinnut pingaarnernut erseqqissumik tamanna akerliuppat (artikel 22).

2.4. Akuersineq naammassinninnerlu (kapitali IV)

Naalagaaffik isumaqatigiissummut ilaasoq isumaqatigiissummut ilaasut iliuutsit akuerissavai, aamma naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi allami aalajangiiffigineqartut. Meeqqap inuttaanik pisuussutaanilluunniit illersuinarluni iliuuserisaq tassaaneruserpoq aalajangiineq (artikel 23). Akuersinissarli ilaatigut itigartinneqarsinnaavoq iliuusissaq oqartussanit iliuusissamik aalajangiinissamut pisinnaatitaaffeqanngitsumit aalajangiiffigineqarsimappat, meeraq tusarniaqqaarnagu aalajangiineq aalajangerneqarsimappat, imaluunniit naalagaaffimmi noqqaaffigineqartussami inatsitigut tunngavinnut pingaaruteqartunut akuersineq erseqqissumik akerliuppat, meeqqamut pitsaanerpaasussaq eqqarsaatigalugu.

Iliuuserisaq artikel 23 malillugu akuerineqartussaq naalagaaffimmi pineqartumi naammassineqarnissaa siunertaralugu naalagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi pinngitsaaliissutaasinnaasutut nalunaarutigineqassaaq, iliuusissap akuerineqarnissaanut itigartitsinissamut piunasaqaatit qulaani taaneqartut naammassineqarsimappata. Iliuusissaq pinngitsaaliissutaasussap naammassineqarnera naalagaaffimmi noqqaaffigineqartumi inatsisit malillugit pissaaq (artikel 26 aamma 28).

2.5. Allaffissornikkut suleqatigiinneq (kapitali V)

Isumaqatigiissummi peqquneqartut qitiusumik oqartussat sulianik isumaginnittussummik qitiusumik oqartussanik naalagaaffiit isumaqatigiissummi peqataasut toqqaassapput. Naalagaaffik nunanik namminersortunik arlalinnik immikkoortoqarpat qitiusumik oqartussanik ataatsimik amerlanerusunik toqqaasinnaavoq (artikel 29). Qitiusumik oqartussat akornimminni suleqatigiisapput aamma naalagaaffinni pineqartuni oqartussat pisinnaatitaasut akornanni suleqatigiinneq siuarsarlugu (artikel 30).

Qitiusumik oqartussat aamma meeqqap inuttaanik imaluunniit pisuussutaanik illersuineq pillugu isumaqatigiissutinik siuarsaassapput, meeqqap illersorneqartariaqarneranik takussutissaqalerpat meeqqap sumiinneranik qulaajaanermi ikiutissallutik, kiisalu isumaqatigiissut malillugu noqqaassutinik il.il. tigusissallutik ingerlatitseqqissatillu (artikel 31).

Allaffissornikkut suleqatigiinnermut tassunga ilaasunik isumaqatigiissut paasissutissanik paarlaasseqatigiinnissaq pillugu maleruagassanik imaqarpoq. Taamaattorli tamanna meeqqap inutaa pisuussutaaluunniit ulorianartorsiortitsissappat imaluunniit meeqqap ilaqutaanik ilungersunartumik akornutaasinnaappat paasissutissanik paarlaasseqatigiittoqassanngilaq. Taakku saniatigut paasissutissanik paarlaasseqatigiinneq naalagaaffiup inatsisaanik malinnissaaq (artikel 34-37).

2.6. Aalajangersakkat nalinginnaasut naggataarutaasullu (kapitali VI aamma VII)

Meeqqap nalinginnaasumik najugaqarfigisaani imaluunniit illersuinissamut iliuuseqarnissamut aalajangiiffiusumi nalaagaaffimmi isumaqatigiissummut peqataasumi oqartussat angajoqqaatut oqartussaassuseqartumiit il.il. noqqaasoqarneratigut uppersaammik tunniussisoqarsinnaavoq, pineqartoq iliuuseqarnissamut sutigut piginnaatitaasoq, aamma pineqartumut sunik piginnaatitsisoqarnerasoq tassani allanneqarsimassalluni (artikel 40).

Isumaqatigiissut taamaallaat naalagaaffimmi aalajangiiffigineqartunut iliuusissanut atuuppoq, isumaqatigiissut naalagaaffimmi pineqartumut naleqqiulluni atortuulersinneqarsimappat, aamma taassuma atulersinnerata kingorna iliuusissanut akuerineqartunut naammassinninnerlu naalagaaffiup iliuusissamik aalajangiiffiusup aamma naalagaaffiup noqqaassummik nassiffiusimasup akornannut naleqqiullugu (artikel 53).

Isumaqatigiissut naalagaaffinnut taamanikkut 18.-issaannik katersuunneranni Nunani Tamalaani Inuinnartut pisinnaatitaaffiit pillugit Haagerimi ataatsimeersuarnermi ilaasortaasimasunit atsiorneqarsinnaavoq. Aalajangersakkap kinguneraa naalagaaffiit taakku isumaqatigiissummut akuersisinnaanerata, tamatumalu kingorna naalagaaffiit illugiillutik isumaqatigiissut malillugu suleqatigiinnissamut pisussaaffeqarlutik (artikel 57). Tamatuma saniatigut isumaqatigiissut ”naalagaaffimmit kimilluunniit allamit” akuerineqarsinnaavoq (artikel 58). Taamatut akuersineq naalagaaffinnut akuersisut aamma naalagaaffiit isumaqatigiissummut peqataasut, akuersineq pillugu iliuuseqartussap nalunaarutaanik tigusinerup kingorna qaammatit arfinillit qaangiutsinnagit tassunga akerliliisimangitsut akornanni pisunut taaamalaat sunniuteqarpoq (artikel 63, litra b).

3. Nangaassut

Isumaqatigiissutip atsiorneqarnerani artikel 59, imm. 1 naapertorlugu Danmark nalunaaruteqarpoq isumaqatigiissut Savalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut atuutissanngitsoq. Artikel 60, imm. 2 malillugu taamatut nunamut nangaassutit qaqugukkulluunniit naalagaaffimmit utertinneqarsinnaapput. Isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atortuulersinneranut atatillugu Kalaallit Nunaannut tunngatillugu nangaassut utertinneqassaaq.

Isumaqatigiissutip atsiorneqarnerani artikel 58, imm. 3 malillugu Danmark Albaniap, Arminiap, Den Dominikasne Republikip, Ecuadorip aamma Ukrainip isumaqatigiissummut atsiornerrannut akerlilivoq.

4. Isumaqatigiissummi suleqatigiinneq

Isumaqatigiissut Danmarkip aamma naalagaaffiit uku akornanni atortuulersinneqarpoq: Australien, Bulgarien, Cypren, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Irland, Kroatien, Letland, Litauen, Luxembourg, Malta, Marokko, Monaco, Montenegro, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Rusland, Schweiz, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn, Uruguay aamma Østrig.

Isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atortuulersinneratigut taanna Kalaallit Nunaata aamma naalagaaffit taakku akornanni atortuulissaaq.

5. Atortuulersitsineq

Meeqqat illersugaanerat pillugu Haagerimi isumaqatigiissut pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortuulersinnera pillugu peqqussut peqatigalugu isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut atortuulersinneqassaaq. Peqqussut taanna pillugu eqikkaanermut innersuussisoqarpoq.